

gyümölcsseit élvezni lehet a reá vágyakozó népek erőfeszítésének maximuma nélkül..." (24. o.)

Leszámítva azonban Thompsont és a Thompsonokat, úgy látszik, még mindig sokan vannak a kormány táborában, akik ennek a maximális erő kifejtésnek a szükségességét és aktualitását nem akarják elismerni és az illúzió szétosztatásában még nagy feladatai lesznek Franco fegyvereinek. Maga a kormány is, amely azokat a hiedelmeket, melyeket Pitcairn három főcsoportra oszt (1. hogy az angol kormány sohasem fogja megengedni, hogy Spanyolország és Portugália feletti befolyása Németország és Olaszország kezébe menjen át; 2. hogy az angol kormány azonnal lépéseket fog tenni portugál szövetségesénél, hogy azt legalább semlegességre kényszerítse; 3. hogy az angol nép elég erős ahhoz, hogy bármilyen kormányt rékényszerítsen a spanyol demokratikus kormány támogatására) tényeknek tekintette, — arra a konklúzióra jutott, hogy legfőbb feladata a háború „humanizálása”. E „humanizálás” érdekében többek között például a következők történtek: Oviedot körülzárták, de nem bombázták, mert polgári személy is életét vesztheti. Granadában és Cordovában ugyanez volt a helyzet. A pilóták, akiknek úgy látszik, több reális érzékük volt, — könyörögtek a kormánynak, hogy engedje meg Sevilla bombázását. Az engedélyt nem adták meg, mert polgári személy is életét vesztheti, és elpusztíthatják Spanyolország legértékesebb műkincseit. A toledói Alcazárnál más volt a helyzet, mert itt a helyi milícia is támogatta a kormányt elhatározásában, hogy várják ki, míg a felkelők megadják magukat. A felkelés elején a kadetok és a polgári gárda elrabolt egy csoport asszonyt és néhány férfit, akiket mint tuszokat tartottak az Alcazárban. A toledói szakszervezetek székházában ezeknek a tuszoknak összegyűjtött fényképeit a falra ragasztották, hogy a milicisták megismerjék őket és a kadetok esetleges kirohanásánál megmentsék életüket. Mindezekről most utólag nem nehéz megállapítani, hogy az igazi humanizálás nem az ilyen, a szerző szavaival élve „szélcsendek” lettek volna, hanem ellenkezőleg, ha a kormány szakít az illúziókkal és minden rendelkezésére álló eszközzel küzd Spanyolország biztonságáért.

Pitcairn eleven leírásai szinte illusztrációul szolgálnak Thompson fejtegetéséhez, melyek arról szólnak, hogy a spanyol nép egész kis rétegének kivételével nemcsak a parasztság és munkásság, hanem az egész kispolgárság, sőt a nagybirtokosok és nagyiparosok egy része is érdekelve van a kormány győzelmében. A spanyol kormány célkitűzései ugyanis alapjában véve demokratikus polgári célkitűzések. (*Altenau Pál*)

ALFRED POLGAR: SEKUNDENZEIGER. Humanitas-Zürich, 1937

A német menekültek irodalmát hamarosan utolérte minden emigrációs irodalom sorsa: fejlődésre nincs módja s néhány kivételes, szilárd értéktől eltekintve, talajtalanul satnyul. A szépirók visszaszorulnak, az elsődleges szerepet a közirók veszik át, sőt a legkitűnőbb szépirók, mint a *Mann* testvérek is, a harcos publicisztika területére vetik magukat. A német irodalom ez állapotában fehérholló *Alfred Polgár* irodalmi ötvös munkája, amely valahol a zsurnalizmus és az irodalom között lebeg. Szinte meglepő, hogy a német irodalom süllyedésében épp Polgár glosszator-i műfaja maradt fenn. Alfred Polgar az utolsó évtizedek németországi irodalmában — a századelejei magyar irodalomban is oly jellegzetes — kis-cikkkel, krockival, hírfejjel tűnt fel. Polgar ezt a sajátos irodalmi formát kiábrándult, fanyar, okos modorában külön rangra emelte. Hítetlensége a hulló polgár hitetlensége volt, liraisága, az egyébként reménytelen kicsengések között egyenesen enyhítően hatott. Ez volt sikerének

titka. A változott viszonyok között Polgart még inkább ellepte a szkeptikizmus. Erzéseinél leginkább még a szatírára futja. Polgar karcolatainak tárgya: az élet apró eseményei, töredékek, miket mindég ki tud kerekíteni, hogy rácsáfoljon az ugynevezett véletlenre. Semmire véletlen, ami az ember körül történik, mindennek oka van s ha valahol ferdeség, örület, fantasztikum, butaság zavart okoz, vagy zavarttá teszi a dolgokat, keresd a politikát! Azt a politikát, amely zavarból és butaságból táplálkozik a szép és jó humanista elképzelések szegényére. Mire Polgar új karcolatkötetének végére érünk, úgy érezzük, hogy napjaink zavarainak megörökítése nem is igényelhet nagyobb formát, mint pontosan azt a 30—40 sort, amennyit Polgar is áldoz. (m.)

TIHANYI: PEINTURES 1908-1922, PRÉSENTÉES PAR ROBERT DESNOS
Editions Ars. Paris.

Tihanyi nevének említésekor a század eleji Nyugatos irodalmi művelődés kialakulásának tanúi nem annyira festményekre emlékeznek, hanem inkább igen érdekes rajzokra: az ujjászületett magyar irodalom jeles művelőinek arcképeire. *Ady, Móricz, Kosztolányi, Babits* fejét akkor örökítette fekete-fehérbe Tihanyi, amikor még a Nyugat-kör forradalmi jelentésű szellem-újító harcában maga is részt vehetett. Ezek a rajzok a magyar grafika legszebb darabjai közé tartoznak. Ezekkel vitte közelebb Tihanyi a haladó magyar olvasótáborhoz a Nyugat íróit. Az olvasó ösztönösen is keresi az írójával való személyi kapcsolatot, az írót mindig elképzei „valamilyennek“. A Tihanyi rajzolta Ady nem „valamilyen“. Ismerje bár valaki Székely Aladár összes Adyról készült fényképeit, az Ady-versek újabb meg újabb olvasásakor, idézésekor mindig ugyanaz a vízió száll fel benne a költőről: — az arc, ahogyan Tihanyi látta. De Tihanyi Móricz Zsigmondja sem a „robosztus paraszt“, ahogyan a városi olvasó a *Sárvány* íróját elképzei, hanem a valóság parasztjának arca, a furfangos és elszánté, aki 20 évvel a rajz készülése után a Betyárból elő villan. És Tihanyi Babits-arcképe 1918-ból ugyancsak más, mint a Rippl-Rónai merengő, álmos pasztelje. Babits akkor még a híres pacifista versek európai magyarja, harcos spiritualista — ahogyan Tihanyi rajzolta.

Az ellenforradalom Tihanyit kivetette a magyarországi szellemi életből. 1919 óta Páris a hazája s műtermén kívül a Café du Dome az otthona. Itt akadnak rá a Párist járó fiatal magyar festők, akiket a festői realizmus haladó szellemi hagyományai kalauzolnak hozzá tanulni. S Tihanyi szívesen tanít...

Tihanyi munkáinak jelentős részét újabbban *R. Desnos* pompás kiállítású albuma közvetíti el a haladó magyar művészet barátaihoz. Amilyen öröm, hogy az album Tihanyit a nagy európai értékekhez méltóan mutatja be, olyan mélyen lehangoló, hogy Tihanyi a magyarországi képzőművészetén kívül él.

Tihanyi ereje az emberábrázolás. Az album képei közt azonban szerepel táj és csendélet is. Tihanyi költőisége tájában ütközik elő, ahol csak a vízió realitásához s a fájdalmasan felbukkanó fény és sötét tónusok ritmusához köti kifejezés formáját. A tájakon, mint a csendeleten is, ugyanolyan komor, problematikus Tihanyi, mint a reprodukciók nagy többségét kitevő arcképeken. Az „ember“ ezeken a képeken mindig más és más. A Tihanyi embere nem „portré“, a László Fülöp előkelő maszkjának értelmében, hanem a sorsa.